

II f
680

DE
 IMMORTALITATE
 ANIMORVM
 EX
 INFINITORVM DESIDERIO
 COMMONSTRATA
 COMMENTATIO POSTERIOR
 QVA SIMVL
 AD
 ANNIVERSARIAE
 GRATVLATIONIS
 OFFICIVM

CRAS H. L. Q. CONSVETO

CELEBRANDVM

INVITAT

IO. CHRISTOPH. MACHER

ELOQ. PROF. ET SOC. LAT. IENENS. COLLEGA

GERAE, EX CHALCOGRAPHIA SCHRADERIANA.

* * * * *

Sero ad telam, quam exorsi sumus ante hos duos annos, pertendendam reuertimur: quoniam aut occasio eius absoluendae nobis adhuc defuit; aut alterius materiae, commode interim disputandae, facultas oblata est. Contemplantibus tum nobis animi humani natura talis esse visa est, ex qua illius immortalitas facile posset intelligi: propterea, quia tales eius vires sunt, quales, si esse vmquam ipse desineret, frustra accepisse a Deo, fabricatore suo, putandus esset. Interim vero multa sunt hac super re a viris doctissimis vltro citroque disputata, quorum alii nostram illam argumentationem defendendam susceperunt, alii eandem ingeniose perquam impugnarunt. Quam ob rem, quae initio ad duo nobis capita reuocanda videbantur, ab hominibus doctissimis contra eandem studiose dicta, ea nunc in tres classes describenda sunt. *Alii enim illam in Platone notarunt, rationibusque, ex ipsa huius summi philosophi disciplina petitis, refellere studuerunt; alii eam in se naturaque sua talem esse negarunt, vnde certum aliquid, aut firmitas quaedam assensionis, gigni posset; alii eam denique esse pronuntiarunt, quae ne probabilem quidem immortalitatis opinionem faceret.* Contra singulos quid dici possit, nunc videbimus: ita tamen, vt sententiae cuiusque auctores commemorandos nobis propterea minus putemus, ne aut doctrinae meritisque illorum, in diuinam humanamque sapientiam summis, parum deferre; aut claritate nominis eorum nobis aliquam famam conciliare; aut ipsos potius viros clarissimos, quam illud, quod sentiant, oppugnare; aut eorum licibus immiscere nos temere velle videamur.

Qui nostram igitur argumentationem *in Platone, qui eandem olim usurpauit*, reprehendunt, nequaquam nos deiciunt a nostra sententia. Magnus enim in primis homo etsi eadem, qua nos, *Opp. p. 378.* ratione iudicare videtur, quod, quamdiu inclusus in corpore est animus, perpetuum illud veri perspiciendi desiderium, quo mouetur, expleri non potest, eum propterea tamquam capite damnandum ac morte multandum minus videri: ab aliis tamen opinionibus haec eius ratio proficisci creditur, quam quas aut alii probent, aut ipsi agnoscamus. Primum enim ingeniosum hominem in eo peccasse, aiunt,

aiunt, quod sensibus iudicium veritatis adimeret, ideoque minoris hominum
 viuentium faceret scientiam, quam par esset. Nempe, quum hac in vita
 parum comprehenderent animi, post mortem certe aliquem cogno-
 scendi locum illis datum ab eo esse existimant. Nunc equidem,
 vtrum ex hoc tamquam fonte hauserit illud, quod animos, postquam
 soluti essent a corporis vinculis, desiderium veri videndi demum ex-
 pleturos, proptereaque aeternos futuros esse putaret, non quaero:
 quippe non Platonis causam acturus, sed animorum. Fortasse ef-
 sent, quae dici, hoc in genere, pro Philosopho nostro possent; sed id
 nunc non agimus. Interim si ita sensit magno vir ingenio, in red-
 denda rei ratione magis, quam in re ipsa errasse iudicio suo nobis
 videtur, quod fraudi esse nec veritati debet, nec iis, qui eam am-
 plectuntur. Porro id tantum ex eius argumentatione consequi pu-
 tant, vt animi, a corporibus disiecti, res, quas, inclusi in iis, tamquam
 hebetere sensu comprehendissent, multo perciperent clarius; quod ipsum tamen,
 nisi quis reliqua eius somnia, de connatis ideis animorumque, ex Deo, ema-
 natione, probare iudicio suo vna velit, concedi illi nequaquam debeat: quo-
 niam, quomodo cogitare animus, sine corpore, possit, difficile sit intelligere.
 In quo sermone duo videntur esse, quorum aliud Platonis eiusque
 philosophiae proprium est, ideoque a nobis non attingendum; ali-
 ud, vniuerse dictum, ad ipsam, de qua quaeritur, causam pertinet.
 De hoc igitur videamus necesse est. Difficiliorem, aiunt, cogitatio-
 nem occurrere, quo modo liber a corpore animus possit cogitare.
 Sed nos propterea contra illius immortalitatem magnopere niten-
 dum esse negamus. Nam primo neque omnem adhuc animorum
 naturam perspectam habemus, neque, quomodo inclusi in corpore
 iidem cogitent, recte intelligimus; etsi, cogitare eosdem, satis sen-
 tiamus. Deinde in ipsa mentis vi ac natura nemo adhuc reperit,
 cur, cogitare illam sine corpore posse, negare liquido ausit. Contra
 ea, quod sexcenta quotidie percipit, quorum cadere nihil sub sensus
 corporis possit, eandem cogitare etiam sine corpore posse, non fit
 improbabile. Quibus omnibus si quis est, qui fidem habere dubi-
 tet, is, per nos licebit, ad eorum, vel philosophorum, vel theologo-
 rum, confugiat sententiam, qui animos, quum exeunt e corpore,
 tenue quoddam visumque fugiens corpusculum, ex hoc maiori
 aspecta-

Leibnitius
 Theod. P. I.
 § 90. Pairee
 oeconomia

T. III. c. II. aspectabilique ipsorum domicilio, velut tabulam e naufragio, fer-
 18. p. 46. f. uare, illiusque opera sentire, atque impetum ad cogitandum capere,
 cogitat. ra- existimant. Nobis satis est, demonstrasse, non permanere solum
 tion. L. III. animos, ab excessu e corpore; sed viuere etiam, et cogitandi facul-
 e. 25. Can- tatem habere; etiamsi, qua ratione id fiat, nos lateat. Multae
 zius medit. enim res sunt, quas esse nemo dubitet; modum vero earum ratio-
 ad A. C. T. nemque nullus intelligat.
 VIII. p. 7.
 et 712. f.

Veniendum nunc est ad eos, qui hoc *infinitem desiderium ad certum assensionisque firmitatem eam, quae mathematicorum propria est, nihil valere iudicant: propterea, quia demonstrari illud villo pacto posse negant.* Sed nos supra, eodem homines commoueri perpetuo, satis euicisse nobis videtur, freti experientia sensuque et omnium hominum, etiam eorum, qui liberi sunt ab omni animi perturbatione, et puerorum maxime, in quibus veteres naturae vim potissimum intelligere sibi visi sunt. Quam rem si quis aut institutioni adscriberet, aut minus ad demonstrandum valere iudicaret, nae is parum facere prudenter nobis videretur. Nam neque philosophus vniquam aliquis tam difficilis fuit, qui experientiae locum inter principia demonstrationis relinquere oportere negaret; neque tam late institutionis vis patet, vt ad vniuersos perueniat, ad liberos etiam, eius plane adhuc expertes. Ac si quis est, qui huic naturae communis voci audeat refragari, is nec demonstrationibus, Euclidea quauis certioribus, aures patulas facile praebibit. Multo enim facilius regi homines naturae impulsione solent, quam subtili quadam probatione, cuius vim, pauci oppido sunt, qui perspiciant. At porro, *ipsa illa naturae prima, quae Stoici vocauerint, ita comparata esse, negant, vt fieri semper soleat, ad quod incitent animum.* Cui rei vt fidem faciant, eius nos admonent, quod generi animantium omni est a natura tributum, vt vitam, quam ponere tamen suo tempore nullum non cogatur, tueantur, coniunctionemque appetant, procreandi causa. Vnde, *ex ipso illo infinito desiderio non aliam, nisi dubiam admodum, immortalitatis coniecturam fieri posse, iudicant.* Sed hic, velim, considerent, ipsas illas naturae impulsiones duplicis ferme generis esse; aliasque huius vitae corporisque vtilitatibus terminari, atque, vt obsequi homines iis possint, aliarum quoque, ac tamquam

tamquam extranearum, rerum copiam, ad quas sint eae concilia-
 tiones, requiri; ubi praeterea inter beluam et hominem hoc ma-
 xime interfit, quod illa tantum, quantum naturae stimulis moue-
 tur, ad id solum, quod praesens est, se accommodat; hic autem,
 rebus iis propositis, consultat, vtrum sint honestae, vtilisque factu-
 rae; alias autem ad ipsius mentis culturam felicitatemque, ac finem adeo
 bonorum, pertinere; neque ad id, ad quod ducant, rebus aliis
 finitis indigere, sed natura sua tales esse, vt, honestum sit atque
 vtile, illas sequi, nec ne, in deliberationem plane non cadat. Iam,
 vitae tuendae curam, quis non intelligit, ad primum illud natura-
 lium impulsio-
 num genus pertinere? vt pote quae tandiu modo
 exfufcitare homines debeat ad se conseruandos, donec is, qui col-
 locauit eos in hac statione, quam dederat ipse, vitam reposcat.
 Ita etiam iudicandum est de altero illo, quod omnium animantium
 commune est; appetere nempe coniunctionem, procreandi causa.
 Nam primo ad huius vitae tantum vsum illud pertinet; deinde
 facultatem aliquam, quae non semper in appetentis est potestate,
 sed a rebus externis pendet, postulat, quarum si copia non sit,
 mirum non est, si frustra eadem incitari se homo sentiat. Acce-
 dit, quod eadem impulsio, quum ad finem bonorum non proxime
 pertineat, grauem habet deliberationem, vtrum honeste, quod
 facere hortatur, fieri possit, coniugesque, liberos ac caeteros, quos
 caros habeat, tueri homo queat? E quorum genere profecto non
 est illud infinitorum desiderium. Namque et in finem bonorum,
 Deum, maxime fertur, neque alterius cuiusquam rei, extra illum,
 magnopere indiget, nec deliberationem vllam, vtrum honeste ex-
 pleri possit, admittit. Quam ob rem si, quod facere hortantur
 alterius plane generis impulsiones, interdum non fit, male, si quid
 videmus, ad infirmandam huius vim inde praesidium petitur. *At infi-
 nitam veri inquisitionem inuestigationemque in hominem cadere negant. Est
 enim Deus infinitam vis veri videndi materiam praebere potest: probabile
 tamen esse iudicant, animis tantum partem aliquam eius cognoscendi, velut
 pensum, datam esse, qua absoluta, non quiescere modo ii, sed esse quoque
 desinere possint.* Sed multa se offerunt, quae dici possint contra.
 Primo quidem doctorum hominum verba ita intelligimus, vt, eos
 Deum

Deum non in descriptas quasi partes, easque finitas, diuidere, sed aliquem cognitionis diuinæ tamquam gradum statuere, existimemus, ad quem ubi peruentum sit, non longius progredi animus humanus possit. Sed ea cognitio quum finibus ita suis esset circumscripta, quos omnino animi abhorrent, palam esset, maius videndi veri desiderium a Deo hominibus inditum videri, quam ipsa esset scientia, ad quam acquirendam illud hominem moueret; quod vtrum de mente sapientissima dici possit, dubito. Deinde nihil videmus, cur infinitam, in vero inuestigando, progressionem in animos cadere negemus. Neque enim in iis ipsis aliquid reperimus, neque extra illos, cur fieri illud nequeat. Est enim Deus præcipue, vt alia taceam, qui, quod nec ipsi, qui sentiunt aliter, diffidentur, infinitam cognitionis materiam præbere iis possit: vt vero in eo cognoscendo se perpetuo etiam velint occupare, illa naturæ impulsionem, de qua agimus, tamquam internis quibusdam stimulis, excuscentur. *At sic ipsi animi sicut infiniti, diuinamque mentem æquabunt?* Non est, quod ita metuamus. Tum demum illud esset verendum, si, quaecunque in Deo sunt, ea simul, et ita cognoscerent, vt augeri porro illa cognitio non posset. Iam quum perpetuo tantum in contemplanda Dei natura versari dicantur; neque tamen aut perspicere illam plane, vel ob id ipsum, quod infinita est; aut percipere illam totam simul putentur, quod ad infinitam intelligendi vim apprime requiritur: immerito illos timere existimamus, ne diuinæ nostram æquemus mentem. Quam rem a mathematicis figura quadam, ex ipsorum disciplinis desumpta, scite illustrari memini: sed talia attingere, nunc per spatium, quo circumscripti sumus, prohibebur.

Restat igitur, vt eos etiam audiamus, qui ne probabilem quidem immortalitatis opinionem illud infinitorum desiderium facere iudicant. Primo enim negant, *credibile videri, Deum optimum sanctissimumque pugnantes secum motus animis ingenerauisse: nihil enim vehementius secum pugnare, quam vt mens finita cupiditatibus, quarum finis terminari nulla re possit, incitari putetur.* Sed ne dicamus, cupiditates ita cum naturæ conciliationibus permisceri, contra, quam vtriusque poscit ratio; ingenuè fatemur, nos tam acute non cernere, vt, qua ratione illud

illud infinitorum desiderium, quo moueantur animi, pugnet cum horum natura, perspiciamus; praesertim si, cur dicatur infinitum, recte teneamus. Nisi enim velimus videri iam illud consecisse, quod quaeritur: animos nempe immortales non esse: ne suspicio quidem eiusmodi pugnae subnasci cuiquam poterit. *At eiusmodi cupiditatibus tamquam igniculos perpetuarum perturbationum contineri vrgent: vnde quum fiat, vt nihil sit homine miserius et ad consequendam vitae tranquillitatem ineptius, easdem opifici naturae nostrae recte adscribi, negant.* Sed certum est, quid respondeam. Primo perturbationes e naturae impulsione, tamquam fruges in agris, nasci, non infitiamur: sed proximae tamen earum causae sunt voluptates, quas in omni hac disputatione cum illis saepe confundi animaduertimus et aegritudines. Hae vero nulla naturae vi, sed immoderata quadam intemperantia, in concupiscendo et auerfando, concitantur. Qua nisi aegritudo apportetur homini, non magis ille infinitorum perturbabitur desiderio, quam ob id solum aegrotat, quod corpore est circumdatus. Vt enim mare, quamquam vndae illius causam quamdam fluctuum et procellarum continent, ideo tamen procellosum non est, nisi ventorum accedat impetus: ita, qui desiderio infinito se moueri sentit, quod a natura habemus, inquietus animoque minus sibi placatus propterea non erit; nisi vitium illud capiat, quod est ab hominis prolapsione, longiusque a naturae constantia recedat. Deinde facile quidem largimur, si beatus ille demum putandus est, cui ad felicitatem nihil desit, homini perfectam felicitatem tribui non posse: tamen non magis ideo dicendus erit infelix, quam quod non nouit omnia, aut quod siti subinde ac fame incitari se sentit. *At, quum desiderium eiusmodi homini, adhuc integro, inesse non potuerit: aut aliquod immortalitatis suae argumentum ei rum, quum erat optimus, defuisse putant; aut ex infinitorum desiderio hanc minus vere colligi existimant.* Sed quidni fuerit illud in homine ante prolapsionem primaeuam? Immo infuerit eidem necesse est. Si enim nullo ille desiderio moueri se sensisset, num hostis ille generis nostri, maioris boni appetitione, detrudere illum in hunc miseriarum, quibus iam immersus est, statum potuisset? Quid? quod ne carere quidem illo potuit, nisi eum, velimus, huius vitae bonis

VIII

bonis acquieuisse; futuræ vero felicitatem susque deque habuisse. Quæ quum ita sint, facile erit iudicatu, quid iis tandem sit respondendum, *qui, diuina, doceant, nos gratia eodem liberandos esse: quoniam ad vitiositatis, quam Graeci *κακία* appellant, humanæ naturæ documenta sit referendum.* Alterum enim refelli ex supra disputatis facile poterit; alterum vero negare eo confidentius possumus, quo minus vlllo diuino munere ab iis liberamur, quæ ipse in nos sapientissime contulit. Atque ita omnino nobis tale videtur esse infinitorum desiderium, ex quo animorum immortalitas duci recte possit.

Vnde quum fieri etiam soleat, vt scientiam homines ad beate viuendum necessariam ducant, accidit, vt, quum piorum vtorum officium, quod sub anni noui exordium solemne est, celebrare adulescentes aliquot probos diligentesque iubemus, de SCIENTIA omnes sibi dicendum putarent. Facient igitur verba, et *Larime* quidem omnes,

IO. PAVLLVS MICHAELIS, Clofchwizensis, *de variis vitiis, in quæ homines, sciendi auiditate ducti, incident:*

IO. GOTTLIB HILNER, nostras, *de optima scientia, sui notitia:*

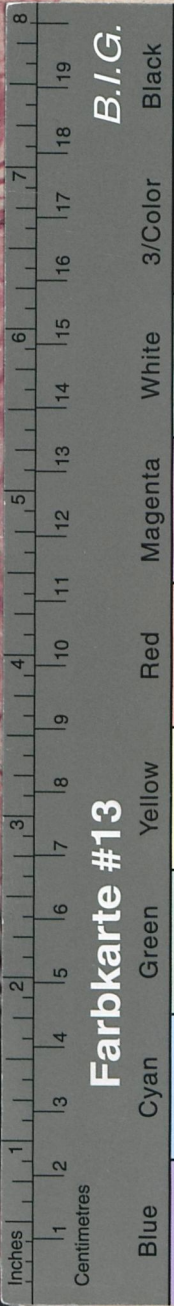
ANTON. GVILIELMVS REINHARDT, Otten-
dorf. *de vario, quod scientiæ statutum est a veriis, pretio:*

ERHARD. HENRICVS HENNIG, Goranus, *de scientiæ dignitate.*

Quibus cum orationibus, diligenter ab ipsis conscriptis, priores duo pia vota, pro PATRVM PATRIAE INDVLGENTISSIMORVM salute, EPHORORVM ILLVSTRIVM prosperitate, DOCTORVM, FAVORVMQVE incolumitate, coniungent. Quam pietatis nostræ testificationem vt, quibuscunque per alias occupationes licet, praesentia sua honorifica comprobare velint, vehementer oramus. Scrib. Gerae A. S. R. clo 10CC LIII. exeunte.

II f
680

B.I.G.

Farbkarte #13

DE
RTALITATE
IMORVM

EX
ORVM DESIDERIO
COMMONSTRATA
ENTATIO POSTERIOR

QVA SIMVL
AD
VERSARIAE
VLATIONIS
OFFICIVM

H. L. Q. CONSVETO
CELEBRANDVM
INVITAT

RISTOPH. MACHER
OF. ET SOC. LAT. IENENS. COLLEGA

CHALCOGRAPHIA SCHRADERIANA.

